

Тақризи

роҳбари илмии диссертатсияи Давлатзода Аҳмад Ширинхуча дар мавзӯи
«Хатари ифротгароии динӣ ба фарҳанги миллӣ» барои дарёфти дараҷаи
илмии доктори фалсафа-PhD, доктор аз рӯи ихтисоси
6D.02.06.00. – диншиносӣ

Диссертатсияи мазкур ба яке аз масъалаҳои муҳимтарини диншиносӣ баҳшида шудааст, ки дар он муаллиф баҳсу назарияҳои муфассалеро бо риояи тамоми талаботи таълифоти диссертатсияҳо, ки аз ҷониби КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ гардидааст, анҷом додааст. Бояд қайд кард, ки омӯзишу баррасии масъалаи хатари ифротгароии динӣ-мазҳабӣ ба фарҳанги миллӣ аз он ҷиҳат аҳамияти ҷиддии назариявӣ ва амалӣ дорад, ки равияҳои гуногуни ифротгароии мазҳабӣ бо дастгоҳҳои иттилоотии бисёр қавӣ ва барномаҳои бисёр хатарнок тарҳрезӣшудаи худ ба шуури мардум, ба хусус ба ҷаҳонбинии ҷавонони муосири тоҷик таъсиру нуфузи зиёд пайдо кардаанд ва арзишҳои фарҳангӣ ва ҳувияти миллии миллатро дар шуури онҳо зерӣ суол бурдаанд. Аз ин рӯ, дар таҳқиқоти мазкур кӯшиш ба харҷ дода шудааст, ки омилҳои пайдоишу густариши ифротгароии динӣ ва таъсиру хатари даҳшатноки он ба фарҳанги миллӣ ошкор ва роҳҳои пешгирии адовату хусумати мазҳабӣ-сиёсӣ дар ҷомеа бо далелҳои илмӣ баён карда шавад.

Диссертатсия аз муқаддима, ду боб, шаш зербоб, хулоса ва руйхати адабиёти истифодашаванда иборат буда, бо забони илмӣ пешниҳод гардидааст.

Дар муқаддимаи диссертатсияи худ муаллиф мубрамияти мавзӯъ, сатҳи пажӯиши мавзӯъи таҳқиқшаванда, робитаи онро бо барномаҳо (лоиҳаҳо) ва мавзӯҳои илмӣ, ҳадаф ва вазифаҳои таҳқиқ, объекти таҳқиқ, предмети таҳқиқот, асосҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқ, сарчашмаҳои асосии таҳқиқот, навгониҳои илмӣ таҳқиқот, нуктаҳои асосӣ, ки ба дифоъ пешниҳод мешаванд, саҳми шахсии муаллиф дар дарёфти дараҷаи илмӣ, аҳамияти назарӣ ва амалии таҳқиқ, тасвиби натиҷаҳои таҳқиқ, сохтор ва ҳаҷми диссертатсияро ёдоварӣ намудааст.

Дар боби аввали диссертатсия муаллиф “Омилҳои пайдоиши равияҳои ифротгароии муосири динӣ ва таълимоти зиддимиллии онҳо”-ро мавриди баррасӣ қарор дода, кӯшиш намудааст дар асоси сарчашмаҳои муътабар ба он равшани андозад. Дар ин қисмати

кори худ муаллиф таъкид мекунад, ки барои таҳлилу баррасии омилҳои пайдоиши равияҳои ифротгароии динӣ дар олам, бахусус дар Тоҷикистон, нахуст бояд моҳияти ифротгароӣ ва сабабҳои пайдоиши онро шарҳу тафсир кард, зеро бидуни ин наметавонем ба дурустӣ маънӣ ва тамоми он сабабҳоеро, ки боиси пайдоиш ва ташаккули ифротгароӣ, махсусан ифротгароии динӣ шудаанд, ба кулӣ муайян намоем. Аз ин рӯ, муаллиф дар ин қисмати кор сабабҳои пайдоиши ифротгароиро нишон додааст. Ҳамчунин муаллиф масъалаи муносибати дину фарҳанг аз назари равияҳои динӣ – ифротӣ ва хусусияти иртиҷоии онҳоро низ дар ин қисмати кор мавриди таҳлилу баррасӣ қарор дода, ба ин натиҷа расидааст, ки дар баробари таҳдидҳои беруна ба амнияти маънавӣ, инчунин ба таҳдидҳои дохилӣ диққат додан зарур аст. Таҳдидҳои дохилии амнияти маънавӣ асосан бо оқибатҳои харобиовари дигаргуниҳои пасошӯравӣ низ алоқаманд аст. Вазъияти имрӯзаи маънавӣ ва ахлоқии кишварро баҳогузорӣ намуда, қайд намудан зарур аст, ки ҷомеаи тоҷик дар ҳолати бӯҳрони амиқ ва ҳамаҷонибаи маънавӣ қарор дорад, ки ба тағйирёбии рафтори иҷтимоӣ таъсир мерасонанд.

Дар боби дуюм “Хатари равияҳои динӣ – ифротӣ ба фарҳанги миллӣ” мавриди омӯзиш қарор гирифта, дар доираи зербобҳои он “Хатари равияҳои динӣ – ифротӣ ба фарҳанги миллӣ”, “Шаклҳои таъсиррасонии ифротгароии динӣ ба фарҳанги миллӣ” ва “Роҳҳои пешгирии хатари равияҳои динӣ – ифротӣ ба фарҳанги миллӣ” мавзӯи мазкурро таҳқиқ намудааст, ки ҳар кадоми онҳо бо назарияҳои хоссаи ҳуди муаллиф таҳлил ёфтаанд.

Навгониҳои таҳқиқоти муаллиф дар диссертатсия аз он иборат мебошад, ки ӯ кӯшиш намудааст дар асоси сарчашмаҳои муътамад ва таърихӣ ҳар як боб ва зербобро бо тарзи масъалагузорӣ ва ҳалу ҷасли онҳо дар асоси таҳлилҳои васеъ ба роҳ монанд, ки чунин муносибат имкон медиҳад муҳақиқони баъдӣ низ на танҳо дар соҳаи фалсафа, балки ҳуқуқ, сиёсат, ахлоқ ва ғайра таваҷҷӯҳи хосса зоҳир намоянд.

Масоили боби дуюми диссертатсияро мавриди таҳлилу баррасӣ қарор дода, муаллиф ба чунин натиҷа расидааст, ки вазъи имрӯзаи бамиёномада тақозо мекунад, ки ҳар як шаҳрванди Тоҷикистон зиракии сиёсиро аз даст навода, баҳри ҳифзи сулҳу суботи ҷомеа, оромиву осудагии кишвар корҳои мушаххасро амалӣ намояд. Ба кори таълиму тарбияи фарзандон, пурсамар гузаштани вақти онҳо, ҷалби онҳо ба

махфилҳои илмӣ, фаннӣ ва ҳунаромӯзӣ ҷиддӣ назар кунем. Дар чунин вазъият ҳар як фарди соҳибмаърифат ва ҳосатан падару модарро масъулияти азим мебояд, зеро аҳаммияти ҷиддӣ зоҳир намудан дар тарбияи насли наврас ва ҷавонон яке аз омилҳои мубориза бар зидди падидаи нанговари ҷомеаи имрӯза – ифротгарой ва терроризм маҳсуб меёбад. Ҳар кадоми мо бояд ба тақдирӣ Ватанамон бепарво набоем, бояд Ватанамонро бо қалбамон дӯст дорем, ҳама мақомот, сохтор, аҳли ҷомеа якҷоя амал намоем.

Натиҷаҳо ва хулосаҳои ба дастовардаи муҳаққиқ баёнгарӣ он мебошад, ки онҳо асоснок муътамадан ва дар асоси сарчашмаву далелҳои санҷидашуда анҷом пазируфтаанд. Диссертатсияи таҳқиқотии Давлатзода А.Ш. кори ба анҷомрасида буда, ба пуррагӣ ба талаботҳои низомнома ва рисолаҳои илмӣ ҷавобгӯ мебошад ва муаллифи он сазовори дараҷаи илмии доктори фалсафа-PhD, доктор аз рӯи ихтисоси 6D.02.06.00. – диншиносӣ мебошад

Профессори кафедраи онтология
ва назарияи маърифат

Худойдодзода Ф.Б.

Имзои профессор Худойдодзода Ф.Б-ро тасдиқ мекунам,
Сардори раёсати кадрҳо
ва корҳои махсуси ДМТ

Тавқиев Э.

10-03-23